

IT, datorer och synskadade

Vi som är synskadade har tidigare bara kunnat följa en liten del av informationsutbudet, genom texter som lästs in på band eller överförts till punktskrift, eller genom att ta hjälp av någon som ser.

Datorernas intåg har verkligen ökat våra förutsättningar att komma åt information. Men datorerna måste anpassas, det vill säga förses med vissa hjälpmedel, för att bli användbara för oss.

Vilka hjälpmedel behövs?

De som har nedsatt syn behöver ett program som förstorar texten på bildskärmen.

De som är gravt synskadade kan inte se skärmen. De har då två andra möjligheter: talsyntes och punktskriftsskärm. Talsyntesen är en konstgjord röst som läser upp vad som står på datorskärmen.

Punktskriftsskärmen är utformad som en platta där man kan läsa i punktskrift vad som står på bildskärmen, en rad i taget. För att det ska fungera behövs också ett så kallat skärmläsningssystem.

Synskadade kan med dessa hjälpmedel arbeta i samma datormiljö som andra. Vi kan skriva texter och skicka meddelanden i interna nätverk och som e-post. Det ger oss nya möjligheter att kommunicera med andra, både privat och i offentliga sammanhang. Vi kan också ta del av texter som andra har skrivit, i vanliga program som Word eller Excel. Med en scanner och ett OCR-program kan vi läsa personlig post, böcker och tidningar och behöver inte längre alltid anlita någon som ser.

Internet

Vi kan också i stor utsträckning använda Internet. Men ibland fungerar det inte så

bra tillsammans med anpassade datorer. Detta skulle dock lätt kunna avhjälpas om webbprogrammerare och designers fick kunskap om vilka regler som gäller för tillgängliga hemsidor. Läs mer om detta på Hjälpmedelsinstitutets hemsida www.hi.se eller på SRF:s hemsida www.srfriks.org. SRF har också tryckt upp **Snabbtips för en tillgängligare webbplats** som kan rekvireras från oss.

E-handel och interaktiva tjänster

Att kunna handla mat, kläder, cd-skivor med mera på Internet är mycket attraktivt för synskadade som har svårt att hitta i butiker.

Beställningsformulär, olika myndigheters blanketter, sjukanmälan, deklaration med mera kan synskadade själva fylla i om de finns digitalt på Internet, under förutsättning att man ser till att formulären är tillgängliga för datorer med synskadeanpassningar.

Bärbar dator med punktskriftsskärm och talsyntes gör det lättare att läsa, skriva och kommunicera.

Böcker och tidningar

Med särskilda program kan vi också bläddra i och läsa tidningar och böcker med våra datorer. Ett antal tidningar, till exempel Dagens Nyheter och Göteborgsposten, skickar hela dagstidningen via TV-antennen eller modem hem till den synskadade dagstidningsprenumerantens dator.

Böcker på diskett kan främst den som studerar eller arbetar låna från det statliga Talboks- och Punktskriftsbiblioteket, TPB. De här diskettböckerna är gjorda så att vi med datorns hjälp kan bläddra i dem, söka efter text, sätta bokmärken, göra understrykningar och klippa ut textavsnitt till ett ordbehandlingsprogram.

DAISY, Digital Accessible Information System, är ett nytt sätt att läsa talböcker. Boken är inläst på en CD-romskiva som kan spelas endera i datorn eller på en speciell DAISY-spelare. Mer om detta kan man läsa på TPB:s hemsida www.tpb.se.

Hur får vi datorhjälpmedel?

Datorhjälpmedel för synskadade är så dyra att få har möjlighet att köpa dem själva.

Om man har ett arbete är det relativt lätt att få de datorhjälpmedel man behöver av arbetsmarknadsinstitutet eller av försäk-

ringskassorna. Oftast får man också den utbildning man behöver för att både kunna hantera datorn och datorhjälpmedlen.

Ska man däremot använda sin dator med hjälpmedel hemma, på fritiden eller i skolan är det betydligt svårare. Landstingens syncentraler beslutar vilka hjälpmedel man kan få, och landstingen har sinsemellan mycket olika regler och resurser för detta. Det innebär att vissa synskadade får datorhjälpmedel, andra inte, beroende på var man bor.

Därför är det fortfarande få synskadade som har dator.

Vad behöver göras?

Datorerna har en avgörande betydelse för synskadades levnadsvillkor. Det är viktigt att de som bestämmer över hjälpmedelsanslagen förstår att synskadade behöver dator också för ökad självständighet och integritet. För många innebär den verkligen ett steg framåt på vägen mot det handikappolitiska målet, nämligen att vi synskadade ska kunna leva och fungera på lika villkor som andra.

Vi utgår från att politiker och beslutsfattare underlättar för oss att uppnå det målet. Men det kräver ett enhetligare regelverk och samsyn över hela landet och inte minst hjälpmedelsanslag som svarar mot behoven.

Läs mer:

www.srfriks.org Synskadades Riksförbund
Snabbtips för en tillgängligare webbplats, SRF
www.hi.se Hjälpmedelsinstitutet
www.tpb.se Talboks- och punktskriftsbiblioteket

Vill du veta mer:

Synskadades Riksförbund, SRF
122 88 Enskede, tel 08-39 90 00,
fax 08-39 93 22, www.srfriks.org

Riksorganisationen Unga Synskadade
Sandsborgsvägen 44, 122 33 Enskede
tel 08-39 92 85, fax 08-39 50 10
www.ungasyn.se

Foton: Marie Ericsson

Med ett förstöringsprogram kan synsvaga personer se vad det står på skärmen, men det blir svårare att få en bra överblick.